

УДК 658.7-044.372

О. С. Харін,
аспірант кафедри Економіки праці та менеджменту,
Національний університет харчових технологій
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4888-4696>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.8.181

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЛОГІСТИКИ

O. Kharin,
Postgraduate student,
National University of Food Technologies

FORMATION OF A MODERN CONCEPT OF DOMESTIC LOGISTICS

Як відомо, головними завданнями міжнародного ринку логістики є виконання завдань забезпечення та перевезення в терміновому режимі. Проте швидкість виконання замовлення не виключає необхідності забезпечення його рентабельності. Означені чинники стають інструментами забезпечення конкурентних переваг. Підкреслимо, що чинник рентабельності набуває вирішального значення в часи здійснення поточної економічної діяльності, тоді як швидкість забезпечення стає пріоритетом в ситуації гуманітарної та/або надзвичайної кризи. З огляду на це в представленому дослідженні увагу зосереджено саме на системі логістики в кризовий час. В матеріалі статті розглянуто діяльність міжнародних організацій в процесах забезпечення товарами критичної необхідності в умовах військового стану в Україні. Через призму діяльності гуманітарних організацій та розглянуто організаційні проблеми національної логістики і надано рекомендації щодо напрямків її розвитку.

As is known, the main tasks of the international logistics market are to fulfill the tasks of provision and transportation in an urgent mode. However, the speed of order fulfillment does not exclude the need to ensure its profitability. These factors become tools for ensuring competitive advantages. It should be emphasized that the profitability factor becomes crucial during the implementation of current economic activity, while the speed of provision becomes a priority in a humanitarian and/or emergency crisis. In view of this, the presented study focuses specifically on the logistics system in times of crisis. The article examines the activities of international organizations in the processes of providing critical goods under martial law in Ukraine. Through the prism of the activities of humanitarian organizations, organizational problems of national logistics are considered and recommendations are given regarding the directions of its development.

Logistics is an effective means of improving the competitiveness of domestic enterprises. For international trade in the pre-war period, the main means of transportation were rail and sea transport. The presence of access to the Black Sea made it possible to send goods to almost any country in the world. Previous research materials identified several major problems faced by businesses in Ukraine. First, most companies had to almost completely abandon the accumulation of goods, since the more goods are stored in warehouses, the higher the volume of frozen finances. In addition, the risks of losing goods have increased. In addition, the need to change warehouse conditions has increased. Most companies have been forced to relocate warehouses to the west of Ukraine, where there was not enough space of such a scale.

Difficulties arose with the procurement of goods of various categories. Such challenges are due to restrictions on the range and suppliers, blocking of port infrastructure, and loads on the railway. In this sense, the provision of assistance from international humanitarian organizations and programs has been a great help in ensuring civil and economic activity.

Ключові слова: Всесвітня продовольча програма, логістика, гуманітарна допомога, концепція.
Key words: World Food Program, logistics, humanitarian aid, concept.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Автори досліджень національного логістичного комплексу [1, 3, 4] наголошують про не-

дорозвинутість і існування значних проблем в системі та окремих процесах. Національна логістична система відіграє провідну роль забезпеченні діяльності вітчизняного господарства. Національні трейдери аграрної та переробної промисловості майже 25 років займались укрі-

пленням системи постачання, зберігання та відвантаження продукції у відповідності із сучасними нормами та стандартами країни-кінцевого пункту логістичного шляху. Постійне зростання портової пропускної потужності дозволяло оптимістично оцінювати перспективи на десятиріччя. Найбільш вагомими операторами аграрного та харчового ринку створили автономні логістичні пункти у найбільш ефективних портових мережах чорноморської та дунайської акваторії. Але війна створила ускладнення в роботі портового господарства. Проте, останнім часом виникла потреба посилення логістичного сполучення із Польщею, Словаччиною, Молдовою, Румунією, Угорщиною. Найбільш значущою причиною, яка постане на перешкоді відновлення та розвитку національного продовольчої сфери, є неякісні організаційно-економічні відносини її суб'єктів. Логістика виробничо-збутових ланцюжків у сфері продовольства включає у собі всі види діяльності, що дозволяють забезпечити потік ресурсів сільськогосподарського виробництва, сільськогосподарської продукції та послуг, призначених для забезпечення ефективної діяльності харчової промисловості. Це насамперед: транспорт, складування, закупівлі, упаковка та керування товарно-матеріальними запасами. Ефективність логістики має вирішальне значення для функціонування харчової промисловості та утримання стабільності у сфері продовольчої безпеки та недопущення соціально-гуманітарних проблем, особливо у період кризи. Перебої можуть негативно позначитися на якості, свіжості та безпеці харчових продуктів, а також погіршити доступ до ринків та призвести до зростання цін. Підтримка функціонування системи постачання виробничими ресурсами має вирішальне значення для безперервного функціонування забезпечення продовольством в режимі "від ферми до столу", як це здійснюється в європейському союзі. Проте без належної координації з іншими складовими логістичного комплексу тільки забезпечення сполучення між виробником і переробником можуть не дати очікуваного ефекту або взагалі не можуть бути вжиті.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Система ефективної логістики є об'єктом багатьох наукових та практичних досліджень. Нестандартні економічні умови та непередбачувані обставини викликають до життя нові напрямки, виникають нові організаційні елементи в структурі сталих логістичних систем.

Дослідженню цих та більш ширших напрямків присвячено роботи Т. Репіч, Я. Шолтісека, М. Гоменюк, Н. Петренко, А. Мовчанюк, О. Чуприна, Е. Колосок, О. Григоренко та ін. [1–4].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета цієї статті визначити напрямки формування національної концепції логістичної системи, якими уряди та приватний сектор могли б скористатися для підтримки найважливіших логістичних елементів продовольчих виробничо-збутових ланцюжків.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Міжнародні консультативні організації, як, наприклад, Всесвітня продовольча програма (англ. World Food Programme, WFP), звертають увагу на доцільність та необхідність формування централізованої координації системи постачання на державному рівні [5].

Оскільки збройні конфлікти, масове переміщення населення і стихійні лиха завдають все більшої шкоди, укріплення та розвиток гуманітарної логістики визнається вкрай важливим інструментом глобального управління. Присвятивши боротьбі з кризами понад п'ять десятиліть, Всесвітня продовольча програма ООН (ЗПС ООН) накопила величезний досвід і потенціал у ланцюжку поставок, інженерно-проектних роботах та телекомунікаціях у надзвичайних ситуаціях, причому такий досвід та потенціал часто набували у найскладніших умовах. Такий досвід дозволяє ЗПС ООН наростити свій потенціал, щоб також сприяти готовності до надзвичайних ситуацій, в середньостроковому та довгостроковому періоді у сфері розвитку забезпечення гуманітарної допомоги залежно враховуючи місцевої особливості.

В умовах обмеженого фінансування та високих очікувань ефективності від гуманітарної спільноти потрібні узгоджені дії щодо упорядкування процесів та об'єднання ресурсів. Тісно співпрацюючи з партнерами з приватного сектору, ЗПС ООН надає доступ до активів та функціональних можливостей іншим гуманітарним організаціям, дозволяючи їм швидше рятувати більше життів за більш низьких витрат та втрат для навколишнього середовища. Оскільки ВПП ООН має більш ніж 50-річний досвід надання продовольчої допомоги у найскладніших умовах, вона є основним партнером у питаннях гуманітарної допомоги та реагування, ставлячи

**Таблиця 1. Акумулявання коштів
для допомоги Україні міжнародними
гуманітарними організаціями**

Назва організації	Обсяг, млн дол США
Управління ООН з координації гуманітарних питань (UN OCHA)	4100
Всесвітня організація охорони здоров'я (WHO)	46,5
Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR)	486,3
Міжнародний комітет Червоного Хреста	67,3
Дитячий фонд ООН (UNICEF)	331
Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD)	2 000
Міжнародний валютний фонд (IMF)	1400
Міжнародна організація з міграції (IOM)	4,9
Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO)	115,0
Світова Продовольча Програма (WFP)	159,3
Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (IFRC)	454,5
UNFPA (Фонд Народонаселення)	65,6

Джерело: укладено за джерелом [8].

перед собою досягнення Цілей сталого розвитку.

Основними напрямками уваги ВПП (WFP) є наступні:

- закупівля продуктів харчування, предметів допомоги та оперативного обладнання;
- накопичення запасів та випадок виникнення надзвичайних ситуацій та їх завчасне дислокування у оптимальних транспортно-складських вузлах;
- вантажні транспортні перевезення;
- телекомунікаційні та іт-послуги;
- забезпечення здійснення кризових пасажиропотоків;
- складування та вантажно-розвантажувальні роботи;
- інженерні послуги;
- медичні послуги та надання тимчасового помешкання [5].

Для забезпечення діяльності в різних національних спільнотах стратегія гуманітарної логістики міжнародного рівня використовує можливості національних логістичних систем, залучає до спільної роботи національні транспортні та логістичні компанії, волонтерів та приватних підприємців. Це розцінюється як форма інвестування в національну економіку та розвиток приватного сектору. Підґрунтям ефективної співпраці є об'єднання зусиль із національним урядом, структурами з нейтралізації надзвичайних ситуацій. Сукупні витрати по вказаним напрямкам складають в середньому 2 млрд. дол. США в країнах, яким надається адресна допомога, заповнюючи прогалини в національних ланцюжках постачання [5].

З початку збройного конфлікту в Україні ВПП ООН реалізовує декілька програм на території нашої країни:

— багатоцільова адресна грошова допомога для забезпечення продуктами харчування, засобами гігієни, предметами першочергового вжитку населення;

— грошова допомога (3600 грн) тимчасово безробітним або переміщеним особам;

— секторальна або ваучерна допомога в місцях з критичним продуктовим забезпеченням;

— допомога соціально вразливим сім'ям на прифронтових територіях (Миколаївська, Херсонська, Харківська, Дніпропетровська). Проект здійснюється в партнерстві із місцевою громадою;

— співпраця із Пенсійним фондом з надання додаткової грошової допомоги соціально вразливим верствам населення похилого віку;

— разом із Міністерством соціальної політики здійснюється допомога згідно з критеріями, що визначено Постановою КМУ № 781 від 28.07.2023 р. та Постановою КМУ № 110 від 02.02.2024 р. [5— 8].

Підєгідою ООН з Україною співпрацює 16 гуманітарних організацій [8]. Проте Україна не є єдиною країною, про яку опікуються означені установи. Ці організації мають доступ до великої кількості пожертвуваль, грошових та матеріальних потоків, забезпечені великою кількістю навченого спеціального та залученого персоналу.

ВПП ООН допомагає Україні в двох напрямках: негайна продовольча допомога (грошові кошти та продукти), а також логістична підтримка інших гуманітарних агенцій.

До активної допомоги Україні та потерпаючому від військових дій населенню надає соціальну допомогу система гуманітарних кластерів Міжвідомчого постійного комітету (ISAC), яка активується в країнах де відбувається гуманітарна криза. В Україні цю систему кластерів було активовано ще в 2014 році. Систему Кластеру захисту ООН очолює Агенція ООН у справах біженців. За останнім звітом кластеру було надано допомогу 11711 особам в транзитних регіонах: Закарпатська, Львівська, Одеська, Вінницька, Івано-Франківська, Дніпропетровська областях, а також 17175 особам в постраждалих від військових дій: Донецькій, Київській, Харківській, Луганській, Миколаївській областях. Кластер допоміг перевезти 6727 куб м. вантажу, також кластер доставив 670 метричних тон медичного вантажу [9].

Підтримка з боку Червоного хреста та пов'язаних організацій полягає в допомозі евакуації населення з міст бойових дій. За конфліктної ситуації з України вивезено 940 осіб. Також підтримку обладнанням було надано лікарням, здійснено допомогу в ремонті станцій водопостачання та пошкоджених будинків [10].

Міжнародна Федерація Червоного хреста має власну стратегію підтримки України, яка має назву "Операційна стратегія відповіді на кризу в Україні та постраждалих країнах".

Поряд із організаціями, які приймають участь у вирішенні кризових моментів в нашій країні, працюють численні волонтерські організації та об'єднання, що здійснюють свою роботу за рахунок використання пожертвувань. Найбільш значущою з них слід визнати Корпус милосердя (Mercy Corps), який підтримує місцеві організації, що розповсюджують медикаменти та продукти харчування [11].

Діяльність усіх наведених вище організацій залежить від організації безперебійної роботи логістичного кластеру. Логістичний кластер — це механізм, що дозволяє координувати ефективно та своєчасне реагування на надзвичайні ситуації. Він об'єднує гуманітарну спільноту для вирішення логістичних потреб у гуманітарному контексті через координацію, інформаційне управління та, за необхідності, надання доступу до служб логістики. Всесвітню Продовольчу Програму було обрано провідною організацією логістичного кластеру із штаб-квартирою у Римі. ВПП ООН є постачальником загальних послуг в логістиці. На глобальному рівні Логістичний кластер ВПП ООН є розробником стратегічних рекомендацій з питань гуманітарної логістики. На місцевому рівні він об'єднує організації, що реагують на надзвичайні гуманітарні ситуації, щоб об'єднати зусилля та уникнути дублювання та відповідає за координацію та управління оперативною інформацією.

Незважаючи на те, що між Україною та міжнародними організаціями підписано низку угод про співробітництво, допомогу та сприяння недопущення гуманітарної кризи, проте формат управління ефективною логістикою все ще потребує структурування [12, 13]. Про наявність невирішених проблем координації свідчать заяви українських виробників та Мінагрополітики, які свідчать, що ФАО не виконує узяті зобов'язання, що негативно відбивається на здійсненні робіт в секторі виробництва сировини для харчової промисловості [14]. Допомога переважно спрямовується на західні регіони країни [15].

Недосконалі або зруйновані продовольчі системи можуть вплинути різними способами на продовольчу безпеку. Вони можуть призвести до зростання цін, через що найбіднішим верствам населення буде складно купувати продукти харчування, або завадити дрібним фермерам отримувати достатній прибуток від продажу врожаю.

В кризовий час вирішальне значення в процесі створення системи ритмічного та безперешкодного постачання продуктів харчування та предметів першої необхідності належить засобам координації зусиль всіх напрямків забезпечення. В ситуації, коли ще розроблено та не прийнято національну логістичну концепцію та стратегію її реалізації, доцільним є створення Комітету антикризової логістики. Головною метою означеної структури вбачається формування засобів швидкого реагування для постачання продовольства. Для цього доцільно об'єднання зусиль на рівні постійних комунікацій між міністерствами агрополітики, транспорту, торгівлі, економіки, зовнішньої торгівлі та закупівель.

Означений комітет мусить проводити постійний (часто перехресний) моніторинг ситуації і на щотижневому моніторингу гасити виникаючі дисбаланси в забезпеченні потреб продуктами першої необхідності. До складу комітету у вигляді тимчасових консультативних комісій доцільно залучення представників приватного сектору всього ланцюга процесу постачання продовольства.

Не претендуючи на повне розкриття напрямків діяльності, ми бачимо в числі першочергових завдань наступне:

1) забезпечення здорового харчування населення за рахунок безпеки та збереження продовольства;

2) формування та актуалізація масиву інформації, що потрібна для узгодження дій та реформування вітчизняної логістичної системи. Для цього потрібна оцінка та постійний контроль на національному та регіональному рівнях запасів, прогнозів на врожай, перерозподіл продовольства між регіонами, контроль використання сільгоспсировини на непродовольчі цілі, що дозволить запобігти стрибкам цін на споживчих ринках;

3) важливим є і напрямок контролю перетину товарів критичного постачання внутрішніх та зовнішніх кордонів;

4) в сфері транспортного забезпечення слід вважати ефективним відновлення "зелених каналів постачання" для продукції з короткими термінами зберігання або критичного запасу;

5) в частині забезпечення доступу населення до продуктів харчування система логістики спроможна надати організовані склади, ринкові приміщення, крапкові пункти розподілу мінімального харчового кошика для малозабезпечених верств населення;

6) використовувати ІТ-технології для якісної комунікації учасників логістичного ланцюжка.

Підвищення продуктивності логістичних продовольчих систем та поліпшення їхньої здатності постачати продовольство навіть для найбільш вразливих регіонів є ключовим фактором досягнення продуктової безпеки.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Головною організуючою та координуючою силою логістичної системи в кризовий та післякризовий час є державне управління. Саме йому належить право та завдання з впровадження механізмів та інструментів, прийняття законодавчих та підзаконних актів, що створюватимуть легітимні умови для діяльності логістичної системи на національному рівні.

Таким чином, основою формування національної концепції логістики впродовж часу відновлення та розбудови економічного простору України має стати: розвиток транспортних переходів в напрямку ЄС; вдосконалення функціонування портів Дунаю; розвиток інфраструктури логістичного забезпечення в західних регіонах країни; створення нових комплексів з перевалки та сучасних терміналів транскордонного типу; формування спеціалізованих логістичних центрів з моніторингу діяльності великих транспортних компаній, центрів з аналізу та опрацювання витрат на кожному етапі постачання, митного оформлення, що накопичують інформацію широкого спектру охоплення (ціни перевезень, паливні витрати, запаси товарів, маршрути пересування, рівень накопичення на станціях переходу і таке інше). Для вирішення цього завдання необхідним є залучення штучного інтелекту не тільки для роботи із великими базами даних, а і здійснювати швидкий розподіл маршрутів, що, безумовно, підвищить ефективність логістичних операцій. Слід очікувати, що постане гостро питання приватизації інфраструктури логістичного забезпечення. Перспективним також є відкриття філій національних логістичних компаній за межами вітчизняної території. Означене коло питань спроможна та покликана вирішити національна концепція логістики.

Розробці підходів до її структури має бути присвячено наступне дослідження.

Література:

1. Репіч Т. Особливості використання логістичної концепції в логістиці кризових ситуацій. Ефективна економіка. 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7713> DOI: 10.32702/2307-2105-2020.3.54

2. Шолтисек Я. Проблемы тождественности логистики. Праці Одеського політехнічного університету. 2011. № 1. С. 278—282.

3. Гоменюк М. О., Петренко Н. О., Мовчанюк А. В. Соціальна логістика та ефективність використання механізмів співробітництва сільських територіальних громад. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 56—62. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.2.56

4. Чуприна О., Колосок Е., Григоренко О. Гуманітарна логістика: особливості розвитку в сучасних реаліях. Економіка та суспільство, 2023. № 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-39>

5. Сайт WFP. URL: https://www.wfp.org/stories/12-things-you-may-not-know-about-world-food-programme?_ga=2.115839366.1634585343.1736931548-208848476.1736931548

6. Постанова КМУ Про реалізацію спільного з Всесвітньою продовольчою програмою Організації Об'єднаних Націй проекту стосовно додаткових заходів із соціальної підтримки окремих категорій населення № 781 від 28.07.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/781-2023-%D0%BF#Text>

7. Постанова КМУ Про реалізацію спільного із Всесвітньою продовольчою програмою Організації Об'єднаних Націй проекту стосовно додаткових заходів із соціальної підтримки осіб з інвалідністю з дитинства та дітей з інвалідністю, 3110 від 02.02.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/110-2024-%D0%BF#Text>

8. Огляд міжнародних гуманітарних організацій. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ffr.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/Ohliad-mizhnarodnykh-humanitarnykh-orhanisatsiy-1.pdf>

9. Міжнародний Комітет порятунку в Україні. URL: <https://www.rescue.org/resource/mizhnarodniy-komitet-poryatunku-irc-v-ukraini>

10. Червоний хрест. Інтерфакс-Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/tag/%D1%82%D1%87%D1%85%D1%83.html>

11. Корпус милосердя в Україні. URL: <https://www.mercycorps.org/ukraine-response>

12. Угода між Урядом України та Продовольчою та сільськогосподарською організацією Організації Об'єднаних Націй (ФАО) про створення Проектного офісу ФАО та надання технічної та гуманітарної допомоги Україні. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_002-22#Text

13. Глобальна продовольча безпека та відповідальність Росії за наслідки агресивної війни проти України: висновки міністрів закордонних справ G7. URL: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine>

14. Український офіс ФАО зриває проекти допомоги українським фермерам — Мінагрополітики. URL: <https://epravda.com.ua/news/2024/03/22/711509/>

15. ФАО та Європейський Союз розпочинають третій грантовий цикл, спрямований на підвищення стійкості українських фермерів. URL: <https://www.dar.gov.ua/news-list/fao-ta-ievropeyskiy-soyuz-rozpochinayut-tretyi-grantoviy-cikl-spryamovaniy-na-pidvishchennya-stiykosti-ukrayinskih-fermeriv>

References:

1. Repich, T. (2020), "Features of using logistics concept in the logistics of crisis situations", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7713> (Accessed 03 Apr 2025). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.3.54

2. Sholtysek, Ya. (2011), "Problems of identity in logistics", *Pratsi Odes'koho politekhnichnoho universytetu*, vol. 1, pp. 278-282.

3. Gomeniuk, M., Petrenko, N. and Movchaniuk, A. (2022), "Social logistics and efficiency of using cooperation mechanisms of rural hromadas", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 2, pp. 56—62. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.2.56

4. Chupryna, O., Kolosok, E. and Hryhorenko, O. (2023), "Humanitarian logistics: features of development in modern realities", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-39>

5. WFP (2025), available at: https://www.wfp.org/stories/12-things-you-may-not-know-about-world-food-programme?_ga=2.115839366.1634585343.1736931548-208848476.1736931548 (Accessed 25 March 2025).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2023), Resolution "On the implementation of a joint project with the World Food Program of the United Nations on additional measures for social support of certain categories of the population", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/781-2023-%D0%BF#Text> (Accessed 25 March 2025).

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution "On the implementation of a joint project with the World Food Program of the United Nations on additional measures for social support of persons with disabilities since childhood and children with disabilities", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/110-2024-%D0%BF#Text> (Accessed 25 March 2025).

8. IFES (2022), "Overview of international humanitarian organizations", available at: <https://ffr.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/Ohliadmizhnarodnykh-humanitarnykh-orhanisatsiy-1.pdf> (Accessed 25 March 2025).

9. International Rescue Committee (2024), "", available at: <https://www.rescue.org/resource/mizhnarodniy-komitet-poryatunku-irc-v-ukraini> (Accessed 25 March 2025).

10. Interfaks-Ukraine (2025), "Red Cross", available at: <https://interfax.com.ua/news/tag/%D1%82%D1%87%D1%85%D1%83.html> (Accessed 25 March 2025).

11. Mercy Corps (2025), available at: <https://www.mercycorps.org/ukraine-response> (Accessed 25 March 2025).

12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), "Agreement between the Government of Ukraine and the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) on the establishment of an FAO Project Office and the provision of technical and humanitarian assistance to Ukraine", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_002-22#Text (Accessed 25 March 2025).

13. Delegation of the European Union to Ukraine (2024), "Global food security and Russia's responsibility for the consequences of the aggressive war against Ukraine: conclusions of the G7 Foreign Ministers", available at: <https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine> (Accessed 25 March 2025).

14. epravda (2024), "FAO Ukrainian office disrupts projects to assist Ukrainian farmers — Ministry of Agrarian Policy", available at: <https://epravda.com.ua/news/2024/03/22/711509/> (Accessed 25 March 2025).

15. State Agrarian Register (2024), "FAO and the European Union launch the third grant cycle aimed at increasing the resilience of Ukrainian farmers", available at: <https://www.dar.gov.ua/news-list/fao-ta-ievropeyskiy-soyuz-rozpochinayut-tretyi-grantoviy-cikl-spryamovaniy-na-pidvishchennya-stiykosti-ukrayinskih-fermeriv> (Accessed 25 March 2025).

Стаття надійшла до редакції 03.04.225 р.